

Michael Fiedrowicz: *Theologie der Kirchenväter : Grundlagen frühchristlicher Glaubensreflexion*

Freiburg, Br. ; Basel ; Wien : Herder, 2007
448 стр. ; 24 cm
ISBN: 978-3-451-29293-4

Michael Fiedrowicz: *Handbuch der Patristik : Quellentexte zur Theologie der Kirchenväter*

Freiburg, Br. ; Basel ; Wien : Herder, 2010
688 стр. ; 24 cm
ISBN: 978-3-451-31293-9

Бојословље Свeјих Отаца и Приручник њајприсѣике

Пред нама је диптихон – Бојословље Свeјих Отаца и Приручник њајприсѣике – два темеља онога што је столећима у богословској науци Запада звано *theologia patristica*. Реч је о два дела која су у методолошком смислу аутономна, али се тематски и формално

прожимају и вишеструко укрштају. Овај диптихон – тезаурус ранохришћанске књижевности Истока и Запада нам сажима у орахову љуску срж и бит онога што

мулацији крије се „карактеристика хришћанства“, као што то вели Свети Атанасије Велики поводом контроверзи о Светој Тројници у 5. столећу. Фидровиц је објавио у две свеске стубове свеколиког богословског дискурса и жежено злато не само православног, већ и свег

богословља нераздељене Цркве Христове пре Велике шизме. Аутор и приређивач ових двеју свезака, Михаел Фидровиц (рођен 1957) је након студија католичке теологије, философије и класичне филологије у Берлину,

Падерборну и Риму отпочео академску каријеру у Бохуму, наста-

нам је „од Апостола преко Отаца“ као предање завештано. У тој фор-

вио у Берлину, а данас је професор црквене историје, патрологије и хришћанске археологије на Универзитету у Триру. Аутор вели да се *theologia patristica*, за разлику од *theologia biblica, scholastica, symbolica, speculativa*, као академска дисциплина формирала тек у 17. веку. Аутор раздваја термилошке појмове патрологије (живот и дела светитеља) и патристике (богословски садржај учења). Начелни мотив Фидровицевих књига се састоји у попуњавању очигледне празнине, односно хијатуса у стручној литератури о раном хришћанству. Он вели да у науци постоји небројено студија о појединачним питањима светоотачког богословља, али да је чит недостатак у општим прегледима развоја патристике, односно сумарним рефлексијама о коренима ранохришћанске вере. Да ли је у широком спектру од апостолских Отаца преко послехалкидонских аутора, од спекулативне школе Александрије и трезвене школе Антиохије, ентузијастичне школе Сирије, од реалистичних и прагматичних представника Рима, преко антимонотанита и неоникејаца и иних школа и праваца, покрета и противпокрета, различитих аутора, региона и епоха – без насилног изједначавања и грубог упрошћавања – уопште могуће начинити икакав разуман преглед свих струјања и дедуковати заједнички обједињујући појам теологије, који би био полазна основа и оријентација у потрази за видовима поклапања

у мишљењима Светих Отаца? Овај опрезни поступак систематизације аутор назива *consensus patrum* – односно покушај да се из полифоног мноштва формира хомогено и стабилно језгро. Аутор истиче еклисиолошки аспект и вели да је вера Цркве у својој доследној правоверној пракси једини адекватан критеријум патристичке ерминевтике.

Аналитички продор у материју од Новог Завета преко идеала *simplicitas fidei*, Климента Александријског, Оригена, Иларија, како хетеродоксно–гностичких заблуда, монофизитске задртости, тако и преко њихових љутих противника Иринеја, Тертулијана, те исцрпног разматрања синхроног и дијахроног конзензуса светоотачког богословља изложеним на саборима и њиховој не увек праволинијској рецепцији, до питања настанка и развоја догми и контроверзи, односно завршног поглавља о „ортодоксији и јереси“, простире се овај *tour d’horizon* у потрази за темељима ранохришћанске богословске рефлексивности.

Нова монографија о патристици употпуњује огромну празнину која је настала између патролошких/патристичких студија претходне генерације на Западу (Алтанер, Дробнер) са једне стране и представља структурисани преглед ранохришћанских догми и историје богословља ране Цркве са друге стране. *Приручник њаширситике* нуди на 688 страница преко 800 фрагмената грчких, латинских и си-

ријских аутора, као и текстове рано-хришћанских сабора и преноси на диференциран начин богату слику о драматичном развоју вере и меандрирајућим путевима њених догми.

Ослањајући се на систематику свеске *Богословље Светиш Отаца*, треба и *Приручник ѱаирисѿике* читати као аутономно дело, односно систематични изворник. Кратки уводи, објашњења и коментари приређивача, опсежна библиографија, као и регистар имена и појмова употпуњују и заокружују овај

флорилегијум одабраних текстова светоотачког богословља и представљају у извесном смислу нови *Enchiridion Patristicum*.

Овај диптихон као органски спрег светоотачких извора и теолошке рефлексije о њима представља херкуловски подухват овог продуктивног аутора, те као јединствен пројект завређује дубоку пажњу и критички пријем и у оквиру православног неопатристичког дискурса.

Зоран Андрић

Јарослав Пеликан: Хришћанско ѿредање: иѿторијски развој. Том 5, Хришћанско учење и модерна кулѿура : (од 1700. године)

превод Слободан Дамњановић
Београд : Службени гласник 2013
462 стр. ; 24 cm
ISBN: 978-86-519-0604-9

Недавно је светлост дана угледао последњи том капиталног дела *Хришћанско ѿредање: Иѿторијски развој доѿмаѿа* Јарослава Пеликана. За разлику од претходна два тома који су се бавили развојем догми у западном хришћанству, Пеликан се посветио упоредном развоју догми у источном и западном хришћанству. На тај начин нам је омогућио компаративни приступ историји догмата, и то вероватно за хришћанство најзахтевнији период европске историје – од епохе просветитељства до савременог доба. Тај период карактерише растући пораст рационализма што за по-

следицу има друштвену критику хришћанских догми, због чега су и Источна и Западна Црква биле приморане да изнова сагледају и проуче своја доктринарна учења; један приступ ових Цркава се састојао у афирмисању њиховог минулог доприноса културној историји Европе, што је допринело рефлексiji по којој је Црква пои-

